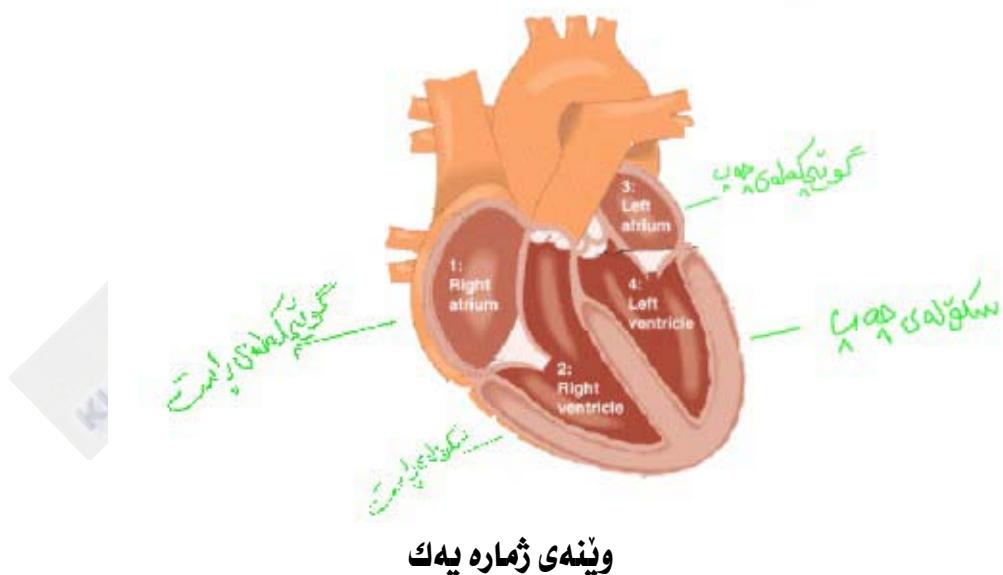

دكتوريکي کورد خاوهنى داهينانى تازهترین دلى دەستكىرده
نوسين و ئامادەكردنى .... دكتور كەريم توفيق

پيشەكى...

دلى ئەندامىكى هەرەگرىنگى لەشى مروۋە . دلى ئەندامىكى ماسولەكىي مىكانىكىيە و وەك پومپىك وايه
 لەچوار 4 ژۇر پىك دېت دووسكۈلە دەدوگۇچە لە سەيرى وىنهى 1 بىكە خويىن لە هەموو
 لەشەوە ، خويىنى پاك يان تىرئۆكسىجىن لە سىيەكان و خويىنى كەمئۆسسىجىن يان خويىنى پىس
 لە هەموو ئەندامەكانى دىكەوە دەگەرىتەوە بۇ دلى دەليش وەك پومپىك ئەخويىنەبە
 هەموو ئورگانەكانى لەش دەنېرىت بەماناخويىنى كەمئۆسسىجىن بۇ سىيەكان و خويىنى
 تىرئۆكسىجىنىش بۇ هەموو ئەندامەكانى دىكەوە دەنېرىت . بە مجۇرە هەموو خانەكانى
 لەش ئۆكسىجىن و خۇراڭى پىويسىتىيان بۇ دەچىت كەسەرچاوهى بەردەوامى ڦيانى ..... .

نەخۇشى دلشىرى يان دللىسىتى Heart Failure

يەكىك لەنەخۇشىيەكانى دلى دلشىرى يان دللىسىتىيە وەك لەناوهەكەي دىيارە كاتى تووشبوون بەم
 نەخۇشىيە دلى لاوازدەبىت و تەوانانى كارو پومپىدانى كەم دەبىت . گرينىڭتىرين هوڭانى ئەم نەخۇشىيەش
 ئەمانەي خوارەوەن ...

Ischemic Heart Disease كە مخىنیا دلى ئىسکيمىيە دلى

Hypertention	به رزه پهستانی یان فشاری خوین
Mitral Valve	نه خوشیه کانی زمانه‌ی تاجی
Aortic Valve	نه خوشیه کانی شازمانه‌ی دل
Cardiomyopathy	دمرده ماسولکه‌ی دل
Alkohol	ئەلکوهول ئارهق
Diabetes Mellitus	نه خوشی شەکرە
COPD	ھەندەك نه خوش کوننینه‌ی سېھکان وەکو دووکەلەس جگاره سوتى سېھکان

کاتی تووشبوون بەم نه خوشیانه تەوانای دل و پومپدانی خوین پرئۆکسیجين یان خوین پاک بولەش كەمدەبىت. نه خوشىش بەگشتى كەمەيىزولاوازىدەبىت وەش و سېھکانى دەئاوسىن وەست بە ھەناسەتەنگبۇون دەكابە تايىهتى كاتى كارىك یان ئىشىك بکات.

كاتىيىك چارەسەركىدن بە دەرمان ھىچ سودىيىنى و نه خوشەكەش ھوردە خراپتىدەبىت و پلهى تەوانايى دلىش كەمتىدەبىتەوە دەگاتە ۱۰-۱۵٪ ي بارى ئاسايى، واتە پلهى دلشىريەكە ۸۰-۹۰٪ ئەودەم تەنیا چارەسەرىيەك بۇرۇڭاركردىنى ژيانى ئەم نه خوشانەچاندى دلە HeartTransplantatio نزىكەي يەك مiliون نه خوش لە جىهان سالانە پىيوىستىيان بەچاندى دلە ھەيە.

دلە ميكانيكى دلە پروتىس

ھەر لە سەرتاي ۱۹۶۰ھە ولى دروستىرىدى دلە ميكانيكى دراوه. ئەو دلەنەي دروستىرىاون سەركە ووتتو نەبوونە و ھىۋاۋ ئاماڭى دكتۈران و زانىيانى ئەبوارەونە خوشانىشى وەدىنەھىنادەوە سەرەنjam دكتۈرىيىكى كورد بىرىي دروستىرىدى دلىكى ميكانيكى واى كرددە كەكىشە و گرفتە كانى پىشىو بىھەزىنېت و ھىۋاۋ ئاماڭ و خەونە كانى ھەمووان بھىنېتە دى و تەمەنېيىكى درېڭىز ترو ژيا نېكى خوشتر بەنە خوشەكان بىھە خشىت ...

ئەم دكتۈرە ناوى ئازادئيراهيم زاخۇيىھ و دانىشتووی وەلاتى سويدەلە نه خوشخانە گشتى شارى قىستەرۇس لە بەشى نۇزىدارى مىزەرۇurology كاردەكتات ..

دكتۈر ئازاد بەم دوايە مافى داھىناني ئەو دلە دەسکرەدە واتە پاتەنت Patent ي لە وەلاتى سويدو ئەورۇپاۋئە مرىكاش پى دراوه. بەم دوايىيەش لە مىدىياكانى وەلاتى سويدە و دەنگۈبىاسە بلاوبۇوە. بۇزىاتىرشارەزابۇون و ناساندى ئەو دلە دەسکرەدە بەگەلى كوردىلە كوردىستان و ھەندەران بە پىيوىستىم زانى چاۋپىيىكە وتنەك لەگەل بەرىز د. ئازاد بىھەم. ئەمە خوارەوە دەقى ئەو چاۋپىيىكە وتنەيە

Dr.Karim Tofiq

Dr.Azad zakhoyi

روزى سى شەممە 13/7/2004

شۆين مانى د. ئازاد، شارى قىيىستەرۇس لەسۈيد پرسىيار .. دكتور ئازاد پىيشەكى بەبۇنەي ھەولۇ و كوششەكانىت بۇ دلى دەستىكەردى پەرۋىزبايى لە تۈۋە مەمووگەلى كوردستان دەكەين .

وهلام .. زۆرسوپاس

پرسىyar ... چۈن بۇ بىرت لە دروست كىرىدىنى دلى مىكانىكى كىرىدى ..؟
وهلام ... كاتىيەك دەستىم بە خويىندى نۇژدارى كرد گىرينى دلم بۇ دەركەوت وەكۆ ئورگانىكى زىندىو كە خويىن بۇ ھەمموولەش دەنئىرىت . ئەوكات بىرم بۇ ئەوه چووکەدەكىرى دلىك لەشىۋەي ئەودلەي مەرۋە چىېكىرىت

لەم سالانەي دوايش پروگرامىيەك لەتەلە فزىيونى سويدى بىنى دەربارەي گەرنىڭى و چۈنۈھەلىقى دروست كىرىدى ئورگانەكانى لەش وەكۆ دلۇ و چاواكە لە قۇولايىھەوە ھاندەرىيەك بۇو بۇمن بۇ ئەم كارە .

پرسىyar ... بەلام تۇنۇژدارى دەزگاي مىزەرۇ و گورچىلەي ئايا چۈنە خەرىكى دلۇ دروست كىرىدى ؟

وهلام ... پىش ئەوهى بىم بە يورو لوگ بىرم لەداھىنانى دلى مىكانىكى كىرىدى و دەستىم بە هەولدانى كەردىووه ماوهى چوارسالە لەو پەرۋەزەيە كاردەكەم ... بۇخۇشم حەز لە كارى دەستى و بوارى

میکانیکی دهکم . نه م کارهش زیاتر داهینان وکاری چیکردنه .. هه رکاتی خویندکاری کولیجی
پزیشکی بوم نارهزووم بوببیم به دکتۆری گورچیله و میزه رو

Total Herat Prosthesis پرسیار .. دوو جوړه دلی دهستکرد هه یه یه کیان پروستیسی دلی ته واو دووه میان ئامییری یاریده ده دلی Heart Assist ئایه ئه دلی توکام جوړیانه ؟

ئه و دلی من درووستی دهکم جوړی یه که میانه تائیستا دووجوړه دلی و ها هن یه که میان ناوی ژارفیک ۷ Jarvik ۷ به ناوی زانای داهینه رژارفیک روښه رت خوی ناونراوه له سالی ۱۹۸۲ دروستکراوه له سالی ۱۹۹۷ گه شهی پیکراوه به جوړی CardioWest کاردیو فیست کاتی چاندنی نه دله نه خوشکه گریدراوی ده زگاییه کی هه واپیه Pneumatic System واته ئازاد نیه له جولانه و هو ژیانی روژانه ی به نه خوشخانه و دهنده .

جوړی دوهم ناوی ئابیو کوړه Abio Cor وهیشتا له قوناخی تاقیکردنه و یه Clinical Trials

به لام یه کیک له پروبله می مه زن ئه و کوونه و نه خوشانه توشی ده دی خیننمه ین ده بن و ژیان له ده ستده دهن Thromboembolism

پرسیار ئهی ئه دلی ده سکردهی به ریزتان له وانهی پیشوا جودایه یان نا ؟

وه لام .. به لی گرنگی ئه دلی له و دایه که له شیوه دلی مروف خویه تی به مهش مه ترسی مردن به و نه خوشیه واته ده دی خوینمه ین زورکه مه و به و هیوایه ین نه خوش ماویه کی دریزتر روزیانیکی خوشتری ...

پرسیار ... جګه له ئه مریکاله چ ولاتیکی دی دلی میکانیکی چیکرایه ؟

وه لام ... پروتیسی دلی ته واو Total Heart Prosthesis له هیچ وه لاتیکی دیکه دروست نه کراوه به لام له وه لاتی نینگلستان و فەردەنسا ئامییری یاریده دلی Left Ventricular Assist Device LVAD دروستکراوه ...

پرسیار ... دکتور ئازاد چ ناوت له و دلی ده سکرده ناوه ؟

وه لام ... ناوی ئه دلی ئاروس هارت ArosHeart واتا ئاروس دل . ئاروس ناوی کونی فیسته روسم نه م شارهی ئیمه لیی ده زین ...

پرسیار .. بوچی نه و ناوی ئاروس که تاییه ته به شاری فیسته روسم هه تبردار دوونه ک ناویک که تاییه تیه کی کوردی یان کوردستانی پیوه دیار با ؟

وەلام... من خۆم حەزم دەکرد ناویکی کوردى لەگەلبایه بەلام دل بە ئىنگلیسى دەبىتە Dil كە بە سويدى ناوى گىايىھە كە لە دەزكای ناوتوماركىردن لەسويدقەبۇل ناکرىيەت ئەگەر بە دەل Del يش بنووسىن ھەرقەبۇول نىيە چونكە ناوى كۆمپانىايەكى ناودارى كۆمپىيۆتەرە ھەروەك بەرېزتان دەزان بەلۇ راستە.

بەلام من ئەو ماوهىيە زۆربىرم لەوە كەردوتە وەو ھەولىمدا ناویك بەدۇزمەوە كە ھەم كوردى و ھەم سويدى پىيوهدىياربىت. وابزانم ئەو ناوەمىن بە دلى توش دەبىت. ناوەكە سويدىل Swedil كە ليىكىراوە لەگەل كورتە سويدى Sweden ئەگەر قەبۇولى بکەي من بەشانازىيە ناوەكە پىشكەشى توى بەرېز دەكەم!

وەلام... زۆر زۆر سوپاس بۇتوى بەرېزوهەولى دۆزىنەوەي ئەو ناوەخوش بۇپرۇزەكەمان؟ بەداخەوەناوەكە بۇقۇناخى ئىستا چەسپاوه وناتوانىن بىكۈرۈن بەلام بەلۇن بى كە ئەودەن تەواو چىبۈومن ئەم ناوەىلىنىم...

چونكە ئەو كاتە دەتوانىن ناوى نوى بەكار بەيىننەن ھيوادارم ئەوناوه ھەر لە ئىستاوه كەمولكى خۆمانە تاپوكەيەر لەسەرحۆمان بەمېنیتەوەكەسى دى نەي دزىوبەكارى نەھىيەت... پرسىيار... باشە دوكتورگىيان ئەو دلە كەي تەواودەبىت و كەي لەشى نەخوش دەچىيىندرى؟ وەلام... ھيوادارىن بۇ سالى ۲۰۰۸ لەلەشى ئاژەل بچىيىندرى وله سالى ۲۰۱۰ ش لەلەشى مەرۋە ئۆپەرابكىريت واتا بچىيىندرى بەوەرجەيە ھەموو پلانىك بەرېكى بروات ويارەتى دارايىمان بۇ دابىن بکرىيەت كەمەزىندەي دوو مiliون كرۇنى سويدى خەرجىيەتى... پرسىيار... ئىيە بۇئەم پېرۇزەيە يارەتى لەج لايدەك وەردەگىن؟

وەلام... رېكخراوى زانستى وگەشە پېدانى زانستى ھەن لەسويد وەكۈۋ ئالى ولىزىنەي گەشە پېدان و ليكۈلەنەوە رەۋەھازانكۆي تەكىيى پاشايى و زانكۆي ستۆكەولىش يارەتىمان دەدەن بەتايمەتى لەرېكەي پرۇفېسۈر سەيد زەھرای كە پرۇفېسۈر بوارى زانستى تەۋەزىمە. زانكۆي ئوپسالا لوندىش لە دوارۇزدا بەلۇنان داوه لە ئۆپەراكىردى يان چاندى ئەو دلەلەنەخوشان.

پرسىyar... لە كورستان هىچ ھەولىكى وەھانىيە و نۇڈارى دل بە گشتى نەكراوه و نىيە.. بەرای تو ھۆى چىيە وچ راوىزكاريەكتەھىيە بۇ بەرپىسان و نۇڈارانى كورستان بە گشتى و باشورى كورستان بە تايىيەتى كە ئىستا ئازادە حکومەتى كورستان بەرېوهى دەبا...

وەلام... ئەق پرسىيارە دى پېڭىھە بەرسق دەدين... كورستان وەلاتىكى داكىركارايە دوزمنىت مە ناخازن كورستان ئاوهدان بىت و پىشكەقىت ھيوامان ئەوە بە تايىيەت لە كورستانى باشۇوركە ئىستا ئازادە سوود لە پىشكەوتىن و تەكۈلۈزىيەن نوىيى بوارى پىشىكى بە شىوهىيەكى پىيويست و باش وەربگىريت...

ئىمەش لەھەندىران ئامادىن ھاواکارى و پىشتهوانى حكومەتى ھەریمى كوردىستان و نوژدارنى
كوردىستان لەم بوارەدا بىكەين ...

پرسىيارى دوايى ... ئايە كەتەواو بۇو بىرت كردۇتەوه ئۆپەراسىيۇنى چاندە ئەودلە لە كوردىستان
بىكىت ..

وەلام ... ئەو خەونى مىشە بەلام بەداخەوھ ئىستا لە كوردىستان ھىچ تەوانايى و سەنتەرىكى نوژدارى
دلنىيە .. بەلام وەكۈتەمان ھيوامان ھەيە كە تا ئەوسال واتە 2010 كوردىستان بېشىكەوتى
پىويىت بە خۆيە وە بىينىت و بوارى نوژدارى دلىش ھەبىت و پىشىكەۋىت

Drkarim87@hotmail.com
0046 (0) 705933768